

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 5 mart 2026
Sayı : 1011

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Kadim Durmaz

Tokat Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Kadın Erkek Fırsat Eşitliği , Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe
Tarih: 11-3-2026	Esas No: 2/3586

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİGİ
06 Mart 2026
Numara:

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİGİ
06 Mart 2026
№: 1813499

GENEL GEREKÇE

Sosyal güvenlik sistemi; çalışma hayatına katılımı teşvik eden, sigortalıları hayatın öngörülemez risklerine karşı koruyan ve toplumsal dayanışmayı güçlendiren temel bir kamu hizmetidir. Bu sistemin kapsayıcı, adil ve eşitlikçi bir anlayışla işletilmesi, Anayasa'nın öngördüğü sosyal hukuk devleti ilkesinin de gereğidir.

Mevcut uygulamada, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 41 inci maddesi uyarınca, kadın sigortalılara tanınan doğum borçlanması hakkı; yalnızca sigortalılık tescil tarihinden sonra gerçekleşen doğumlar yönünden kullanılabilmektedir. Bu durum, işe girmeden önce doğum yapmış ve doğum nedeniyle çalışma hayatına daha geç başlayabilmiş kadınların, doğum sebebiyle fiilen çalışma hayatından ayrı kaldıkları süreleri borçlanamamalarına yol açmaktadır. Böylece aynı ülkenin kadınları, "sigortadan önce anne olanlar" ve "sigortadan sonra anne olanlar" şeklinde fiilen iki farklı statüye ayrılmakta; anneliğin ve kadın emeğinin toplumsal karşılığı görmezden gelinerek kadınlar bakımından emeklilik hakkına erişim zorlaştırılmaktadır.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), kadınlara yönelik ayrımcılığı önlemek ve kadın istihdamını güçlendirmek için dört temel sözleşme önermektedir: 100, 111, 156 ve 183.

100 sayılı Sözleşme "eşit işe eşit ücret" ilkesini güvence altına alırken, 111 sayılı Sözleşme iş ve meslekte cinsiyet dâhil her türlü ayrımcılığı yasaklar. 156 sayılı Sözleşme, aile sorumlulukları olan kadın ve erkeklere eşit muamele ve eşit fırsat sağlanmasını öngörür. 183 sayılı Sözleşme ise gebelik ve annelik haklarını koruyarak kadınların çalışma yaşamında güvence altında olmasını amaçlar. Bu çerçevede doğum borçlanması gibi uygulamalar da, kadınların doğum nedeniyle çalışma hayatından uzak kaldıkları sürelerin emekliliğe yansıtılmasını sağlayarak kadın istihdamını destekleyen ve emeklilikte gelir/ücret eşitliğini güçlendiren tamamlayıcı bir düzenleme niteliğindedir. Doğumdan önce sigortalı olma şartı ortadan kaldırılarak doğum öncesi sigortalı olmasa dahi her kadın doğum borçlanması hakkına sahip olmalıdır.

5510 sayılı Kanun'un 41 inci maddesi kapsamında, erkek sigortalılar bakımından askerlik sürelerinin borçlanılabilmesinde "sigortalılık tescilinin askerlikten önce olması" şartı aranmamaktadır. Zira askerlik, kişinin çalışma hayatından ayrı kaldığı ve sigortalı çalışmasının fiilen mümkün olmadığı bir süre olup, bu nedenle sigortalılık başlangıcının askerlik sonrasına kalabileceği kabul edilmiştir.

Aynı mantık ve sosyal güvenlik adaleti gereği, doğumun da kadınların çalışma hayatından belirli bir süre ayrı kalmalarına neden olduğu; bu nedenle sigortalı çalışmanın fiilen mümkün olmadığı veya iş yaşamına girişin doğum sonrasına bırakılabildiği gerçeği karşısında, doğum borçlanması hakkının sigortalılık tescilinden önce gerçekleşen doğumları da kapsayacak biçimde düzenlenmesi zorunludur.

Bununla birlikte, mevcut sistemde esnaf ya da tarım Bağ-Kur'lu (4/b kapsamındaki) kadın sigortalıların doğum borçlanmasından yararlanamadığı yönündeki uygulamalar, kadınlar açısından bir başka eşitsizlik alanı doğurmaktadır. Sosyal güvenlik hakkı, sigortalılık statüsüne göre kadın emeğini farklı düzeylerde tanıyan bir yaklaşımla daraltılamaz. Kadınların tarımda, esnafıkta ve kendi nam ve hesabına çalışmada üstlendikleri görünmez/yoğun emek, kayıtlı istihdam ve sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilirliği bakımından da ayrıca önem taşımaktadır.

Bu nedenle, doğum borçlanması'nın kapsamı; statü temelli ayrımlar yaratmayacak biçimde, esnaf ve tarım Bağ-Kur'lu kadın sigortalıları da içerecek şekilde genişletilmelidir.

Anayasa'nın 10 uncu maddesinde "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz." hükmü açıkça yer almaktadır. Buna göre Devletin görevi; kadınların çalışma yaşamına katılımını güçleştiren yapısal eşitsizlikleri sürdürmek değil, onları giderecek düzenlemeleri hayata geçirmektir. Sigorta tescilinden önce gerçekleşen doğumlar bakımından borçlanma hakkının tanınmaması, kadınların annelik nedeniyle üstlendiği toplumsal sorumluluğun sosyal güvenlik hukukunda karşılıksız bırakılması anlamına gelmekte; kadınların emekliliğe erişimini geciktiren, dolayısıyla dolaylı ayrımcı sonuçlar doğuran bir uygulama niteliği taşımaktadır.

Bu Kanun Teklifi ile; 5510 sayılı Kanun'un 41 inci maddesinde yapılacak değişiklikle, kadınlara sigortalı olarak tescil tarihinden önce gerçekleşen doğumlar için de doğum borçlanması hakkı tanınması, ayrıca esnaf ve tarım Bağ-Kur'lu kadın sigortalıların da doğum borçlanmasından yararlandırılması amaçlanmaktadır.

Böylece:

Doğum nedeniyle çalışma hayatına girişini ertelemek zorunda kalan kadınların sosyal güvenlik hak kayıpları giderilecek,

Kadınlar arasında sigortalılık tescil tarihine bağlı olarak oluşan fiilî ayrım ortadan kaldırılacak,

Kadınların emeklilik hakkına erişimi kolaylaştırılacak; kadın emeğinin, anneliğin ve toplumsal katkının sosyal güvenlik hukukunda karşılığı güçlendirilecek,

Anayasa'nın eşitlik ilkesinin yaşama geçirilmesi yönünde somut bir adım atılarak sosyal adalet ve hakkaniyet güçlendirilecektir.

Sonuç olarak Teklif; kadınların doğum borçlanmasındaki eşitsizliği gidermeyi, sosyal güvenlik sisteminin kapsayıcılığını artırmayı, kadınların çalışma hayatına katılımını ve emekliliğe erişimini desteklemeyi hedeflemekte; Anayasa'nın 10 uncu maddesinde güvence altına alınan eşitlik ilkesinin ve sosyal devlet yükümlülüğünün bir gereğini yerine getirmektedir. Bu itibarla Kanun Teklifinin kabulü önem arz etmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1 - 5510 sayılı Kanunun 41 inci maddesi, sigortalıların çalışmadıkları bazı süreleri borçlanarak prim gün sayısına dâhil edebilmesine imkân tanımaktadır. Ancak mevcut uygulamada doğum borçlanması bakımından, kadın sigortalıların doğumdan önce sigortalılık tescilinin bulunması şartı nedeniyle önemli bir mağduriyet ortaya çıkmakta; işe başlamadan önce gerçekleşen doğumlar için borçlanma yapılamaması, kadınların emeklilik hakkına erişimini geciktirmekte ve prim günlerinde yapısal bir eşitsizliğe yol açmaktadır.

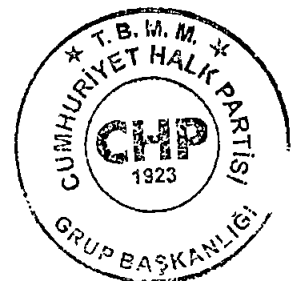
Bu madde ile;

Bu değişiklikle, kadın sigortalılar ile özellikle kırsalda yoğun şekilde çalışan, ancak çalışma hayatında kesintiye en çok maruz kalan gruplardan olan tarımsal faaliyette bulunan kadın sigortalılar bakımından doğum borçlanmasının kapsamı genişletilmekte; sigortalılık başlangıç tarihinden önce veya sonra gerçekleşen doğumlar için, üç defaya mahsus olmak üzere, her bir doğum için iki yılı geçmemek üzere borçlanma yapılabilmesi sağlanmaktadır.

Düzenleme ile, doğum nedeniyle çalışma yaşamından uzak kalınan sürelerin sosyal güvenlik bakımından telafisi amaçlanmakta; kadınların emekliliğe erişimde yaşadığı gecikmelerin azaltılması, kadın istihdamının ve kayıtlılığın desteklenmesi, annelik nedeniyle oluşan sigortalılık boşluklarının giderilmesi ve sosyal güvenlik sisteminde hakkaniyetin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

**SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 41 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"a) Kanunları gereği verilen ücretsiz doğum ya da analık izni süreleri ile 4'üncü maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri kapsamındaki sigortalı kadının, sigortalılık başlangıç tarihinden önce veya sonra gerçekleşen doğumları için, üç defaya mahsus olmak üzere doğum tarihinden sonraki iki yıllık süreyi geçmemek kaydıyla borçlanılacak sürelerde uzun vadeli sigorta kolları açısından sigortalı sayılmaması ve çocuğunun yaşaması şartıyla talepte bulunulan süreleri,"

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

